

tär bäst överensstämmande formerna. Byggnads- och möbelbeslag, restaurangsilver, -glas, -porslin m. m. läggas upp i praktiskt utexperimenterade och konstnärligt genomtänkta typerier, d. v. s. man utnyttjar den moderna industriens rationella arbetsmetoder för att på ekonomiskt mest fördelaktiga sätt kunna sprida nyttoföremål, som ha en den goda smaken och verklighetssinnet tilltalande form.

Tidigare, t. ex. under empire, Biedermeier, 1800-talsgotik och -barock, kopierades inom k. stilar och typer, vilka icke voro konstindustriella i nutida mening till sin karaktär, d. v. s. icke voro av framställningssättet eller materialet betingade följformer. Förnyarna av konsthantverket under 1800-talets slut och senare (se Konsthantverk) ha sökt ge maskinproduktionens alster en form, som ger uttryck åt ändamålsenligheten i delarnas funktion. Exempelvis vill tysk Jugendstil (el. *l'art nouveau* i Frankrike; se Jugendstil) liksom 1920-talets fransktyska funktionalism (se Le Corbusier) framhäva möblers, belysningsarmaturs o. s. v. konstruktiva uppbyggnad och förrtättning. Socialt sett har den nutida k. mycket stor betydelse, enär dess alster framställas så, att de skola vara ändamålsenliga i alla avseenden, således icke endast beträffande det estetiska och ekonomiska utan även i det hygieniska. — Litt.: G. Lehnert m. fl., »Illustrierte Geschichte des Kunstgewerbes» (2 bd, 1907—09; med litt.-förteckn.); H. Th. Bossert, »Geschichte des Kunstgewerbes aller Zeiten und Völker» (1928 ff.); L. Looström, »Allmänna konst- och industriutställningen i Stockholm 1897» (2 bd, 1899—1900); C. L. Bendix och E. G. Folcker, »Det svenska konsthantverket 1909, Allmänna svenska utställningen för konsthantverk och k. i Stockholm 1909» (1910); G. Paulsson, »Vackrare vardagsvara» (1919); E. Wettergren, »L'art décoratif moderne en Suède» (1925; ty. och eng. uppl. 1926); tyska, engelska, franska och amerikanska tidskrifter (jfr Tidskrift); art. i Svenska Slöjdföreningens Tidskrift (1881 ff.); Svensk Nyttokost (1923 ff.). Se även litt. till art. Bokbinderi, Boktryckarkonst, Fajans, Glas, Guldsmedskonst, Möbel, Porslin, Tapet och Textilkonst. E. L.-k.

Konstipation, förstoppning (se d. o.).

Konstister, fabriksmässigt framställt, till människoföda avsett, ofärgat fett, som till färg och konsistens liknar svinsett men helt el. delvis innehåller annat fett än svinfett. Tillverkas av liknande råvaror som margarin (jfr d. o.). G. H.-r.

Konstituera, grunda, bilda (organisation, bolag o. dyl.); tillsätta (vissa tjänstemän) genom konstitutorial (se d. o.); utgöra det väsentliga av något.

Konstituerande församling, grundlagsstiftande folkrepresentation. Om k. i Frankrike se Frankrike, sp. 992—993 och 998.

Konstitution (lat. *constitutio*, sammansättning, beskaffenhet; fastställande).

1. (*Med.*) Kroppens allmänna beskaffenhet, d. v. s. det för varje individ säregna tillståndet, som är beroende av kroppens samtliga

egenskaper och tar sig uttryck i livsyttringarna, ss. arbetsförmåga, temperament, förmåga att motstå sjukdom m. m.

2. (*Kem.*) Det sätt, på vilket, enl. vad man föreställer sig, atomerna i en molekyl av någon förening äro grupperade, således molekylarstruktur el. molekylarbyggnad. Formler, som utvisa denna, benämnas konstitutionsformler el. rationella formler till skillnad från empiriska formler, som uttrycka blott sammansättningen enl. analysresultatet.

3. (*Statsr.*) Statsförfattning, grundlag.

4. (*Teol.*) Namn på vissa kyrkliga lagar och författningar, t. ex. bullan »Unigenitus» 1713 (se Jansenismen, sp. 969). Jfr även Apostoliska konstitutioner samt om Clarendonkonstitutionen art. Clarendon castle. Om den för franska prästerskapet 1790 införda civilkonstitutionen se d. o. och Frankrike, sp. 993.

Konstitutionallism, den form av statsstyrelse, då statsorganens befogenheter och inbördes förhållande äro fastställda genom vissa regler, vare sig dessa meddelas i en skriven grundlag el. utbildad genom praxis (England). Se Konstitutionell. Jfr Absolutism och Despotism.

Konstitutionell (se Konstitution), som har avseende på konstitutionen.

1. (*Med.*) K. kallas en sjukdom, som angriper kroppen i dess helhet, t. ex. syfilis, i motsats till lokala åkommor. (E. L.-g.)

2. (*Statsr.*) Grundlagsenlig, grundlagsbestämd. Konstitutionell monarki kallas den statsform, där monarkens makt är begränsad genom en särskild konstitution el. grundlag. — Om konstitutionella kartan (fr. *la charte constitutionnelle*) se Frankrike, sp. 996. H. T.-n.

Konstitutionella stadgar, sådana bestämmelser, som supplerar vissa grundlagsbestämmelser och vilkas utfärdande är i grundlag påbudet. Ordet brukas i Sverige t. ex. om departementsstadgan, lagarna om Högsta domstolen, Regeringsrätten och Lagrådet, om val till riksdagens kamrar och utskott, om riksbanken samt om rikets vapen och flagga, kyrkomötesförordningen, justitieombudsmannens instruktion och ansvarighetslagarna för statsrådets ledamöter och för riksdagens fullmäktige i riksbank och riksgäldskontor, ibland även om konungaförsäkrän. H. T.-n.

Konstitutionsformler, se Konstitution 2.

Konstitutionsutskottet nämnes i § 53 R. F. och § 37 R. O. som det första av de ständiga utskott, som tillsättas inom svenska riksdagen. Det består av 10 led. från vardera kammaren, K. leder sitt ursprung från det konstitutionsutskott, som vid 1809 års riksdag tillsattes för att utarbeta förslag till det nya statsskicket och genom 1809 års R. F. blev ett ständigt utskott. Om k:s befogenheter stadgas i R. O. § 38. Enl. denna har k. att granska rikets grundlagar, vallagen, stadgan om val av talmän och vice talmän i riksdagens kamrar ävensom stadgan om val till riksdagens utskott samt att hos riksdagen föreslå behöfliga ändringar däri och meddela utlåtande över från kamrarna till utskottet

Ord, som saknas under K, torde sökas under C.

»Konstnärsförbundets styrelse». Målning av R. Bergh 1903. I Nationalmuseum. — De avbildade äro från vänster till höger: Chr. Eriksson, Eug. Jansson, N. Kreuger (stående), K. Nordström, R. Thegerström och R. Bergh.

hänvisade grundlags- och vallagsfrågor samt frågor rörande omförmälda stadgar. I här berörda frågor är k. alltså dels beredande, dels självständigt initiativtagande. Beredningsplikt, icke initiativrätt, har det med avseende på frågor, som antingen angå stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av kommunallagarna samt av lagar och författningar om statsrådets ansvarighet, statsdepartementen, kommandomål, förvärande och förlust av medborgarrätt, rikets vapen och flagga, allmänt kyrkomöte och allmän folkomröstning i ämnen, som ej tillhöra annat utskotts behandling eller också röra överenskommelser med främmande makter i sådana ämnen.

Om k:s uppgifter med avseende på ministeransvarigheten stadgas utom i § 38 R. O. även i §§ 105—107 R. F. Enl. dessa bestämmelser skall lagtima riksdags k. erhålla inom statsrådet förda protokoll, som ej förut granskats och som förts under tiden till riksdagens början, utskottet dock obetaget att erhålla protokoll även av senare datum. Sådana särskilda protokoll, som enl. § 9 R. F. skola föras, där hemlighållande av mål ang. rikets förhållande till främmande makt kräves, äger k. likväl erhålla endast i vad angår av k. uppgivna mål. Protokoll i kommandomål kunna fordras endast i det som rör allmänt kända och av k. uppgivna händelser. Vid granskningen av statsrådsprotokollen fördelas k. i praxis på tre avd., som var för sig genomgå protokoll från tre eller fyra dep. Därvid framkomna anmärkningar behandlas i plenum. Utrikesprotokollen läsas dock alltid i plenum. Även av annat utskott eller enskild riksdagsman enl. § 57 R. O. framställda anmärkningar skola hänvisas till k. för behandling. Om k. finner, att ett statsråd handlat lagstridigt, tillstyrkt lagstridig åtgärd eller underlåtit att vägra kontratsignation, då grundlagen så påbjuder, skall utskottet enl. R. F. § 106 ställa statsrådet under tilltal av justitieombudsman-

Ord, som saknas under K, torde sökas under C.

nen inför riks rätt (se d. o.). I praxis har ej detta förfarande använts sedan 1854. Om k. anmärker, att statsrådets led., samfällt eller en eller flera av dem, i sina rådslag icke iakttagit rikets samskyldiga nytta eller att någon föredragande icke utövat sitt förtroendeämbete med övöld, nit, skicklighet och drift, skall det enl. § 107 R. F. tillkännagiva detta för riksdagen, som därefter kan besluta att hos konungen anhålla om entledigande av vederbörande. I praktiken framlägger k. numera blott anmärkningar ang. vissa speciella rådslag eller åtgärder (detaljanmärkningar). Jfr *Decharge*.

K. har vidare beslutanderätt i två särskilda fall. Då olika meningar uppstå mellan kamrarna i frågan till vilket utskott ett visst ärende skall hänvisas, skall k. lösa tvisten. Detsamma är förhållandet, om talmannen i en kammare vägrar att framställa proposition på visst yrkande men kammaren begär, att proposition skall framställas.

Litt.: W. E. Svedelius, »Om statsrådets ansvarighet» (1856); K. Tynell, »Studier ang. det svenska statsrådets politiska ansvarighet» (1918); H. Tingsten, »Studier över konstitutionsutskottets dechargeförfarande» (1928). H. T.-n.

Konstitutiv, väsentlig, väsentligt bestämmande.

Konstitutorial, av K. m:t el. statsmyndighet utfärdad skriftlig handling, varigenom en person förordnas att inneha en tjänst. En genom k. tillsatt tjänsteman kan entledigas på administrativ väg, d. v. s. utan dom och rannsaking. Jfr *Fullmakt* 2. Ldht.

Konstlära, se *Estetik*.

Konstmuseum, se *Museum*.

Konstnärernas förening, se *Svenska konstnärernas förening*.

Konstnärliga teatern i Moskva, se *Rysk teater*.

Konstnärlig äganderätt, se *Artistisk äganderätt*.

Konstnärsförbundet, en sammanslutning av svenska konstnärer, vilken hade sin rot i det missnöje med Konstakad. ledning och organisation, som 1885 tagit sig uttryck i de s. k. opponenternas (se d. o.) anhållan om tillsättande av en kommitté i reformerande syfte. När denna anhållan mötts med avslag från akademien och även från K. m:t, bildade de missnöjda i aug. 1886 Konstnärsförbundet med uppgift att motarbeta otidsenligheter och främja konsten gagnande reformer. Främst på sitt program satte förbundet anordnandet av årliga konstutställningar. All gemenskap med akad. uppsades. Hösten 1886 räknade förbundet 92 medl., målare, skulptörer och arkitekter. K. anordnade de följ. åren utställningar i Stockholm och Göteborg samt